

Kulturnämnden

Yttrande över detaljplan för Sydvästra Plania

Förslag till beslut

Kulturnämnden antar förslag till yttrande enligt bilaga 1 till tjänsteskrivelse daterad den 2 maj 2017.

Sammanfattning

Kulturnämnden yttrar sig i frågor som rör behov av anläggningar och lokaler för kulturverksamhet samt utsmyckning av offentliga platser. Nämnden är även rådgivande vid utformning av bostadsområden.

I det aktuella området kommer det att byggas cirka 360 bostäder med 3900 kvadratmeter verksamhetslokaler, ny skola för totalt cirka 1100 elever och cirka 12 förskoleavdelningar samt två nedsänkta idrottshallar och en bollplan på taket.

Kulturnämnden finansierar idag Östermalms Enskilda Musikskola som har verksamhet i Sickla skola där vissa delar ska rivas för att ge plats för nyproduktion och andra delar ska byggas om. Ersättningslokaler bör erbjudas under byggtiden. Långsiktigt bör nya lokaler för musik- och kulturskola tillskapas tack vare samnyttjande av skolans lokaler. Så väl specialsalar för musik, bild och form, sy- trä och metallslöjd som traditionella lektionssalar och grupprum behöver kunna ställas till förfogande efter skoltid. Tack vare sektionerat larmsystem bör ett effektivt utnyttjande säkerställas. Kulturnämndens målgrupper, barn och unga 3 – 20 år ökar kraftigt i området.

Bostadskvarteren byggs på kommunal mark och det kan därmed anses lämpligt att i markanvisningsavtal styra framtida fastighetsägare för att skapa lokaler anpassade för kultur- och fritidsverksamhet samt för civilsamhället.

Ärendet

Detaljplanen i korthet

Planförslaget går i linje med översiktsplanens intentioner. Projektet ingår i Nacka stad - det nya, täta och blandade området som skapas på västra Sicklaön. Nacka stad ska vara en nära och nyskapande del av Stockholmsregionen. Här är det attraktivt att leva, vistas och verka. 14 000 nya bostäder och 10 000 nya arbetsplatser gör det möjligt att bygga tunnelbanan till Nacka.

Kommunen ansvarar för utbyggnaden av allmänna anläggningar liksom för att gestaltningen av torgmiljön mellan skolan och bostäderna utförs på ett tillfredställande sätt. En viktig del av genomförandet är också att kommunen säkerställer att befintlig skolverksamhet kan bedrivas med god kvalitet under byggtiden. I planområdet ingår bara kommunägd mark.

Detaljplanens övergripande syfte är att möjliggöra stadsutveckling i enlighet med antaget planprogram för Sickla Planområdet. Syftet är därmed att möta det växande behovet av skolplatser och möjliggöra ändamålsenliga lokaler och ytor för ny och utökad skol-, förskole- och idrottsverksamhet inom Sickla skolområde. Projektet ska också bidra till bostadsförsörjningen med bostäder i fyra urbana, centralt belägna och kollektivtrafikhärläna kvarter som är varierade i både gestaltning och volym. Bottenvåningarna ska vara öppna och bidra till stadslivet med publika verksamheter av varierande slag.

Sickla skola byggs ut för att rymma sammanlagt 1100 elever och cirka 12 förskoleavdelningar. Den befintliga gymnastikhallen föreslås ersättas med två nedsänkta idrottshallar och fotbollsplanen flyttas till taket på de nya idrottshallarna. Till ytan kommer fotbollsplanen med biutor för uppvärmning att vara något större än dagens yta. En läktare tillförlängs med fotbollsplanens ena kortsida. Även andra delar av skolbyggnadens tak kommer att nyttjas som skolgård.

Planförslaget möjliggör cirka 360 bostäder fördelade på fyra kvarter med höjder från som högst 10 våningar i delar av bebyggelsen mot norr till fyra våningar mot söder. Bottenvåningarna ska användas för centrumverksamhet och bostadskomplement. Totalt tillskapas cirka 3900 kvadratmeter verksamhetsytor.

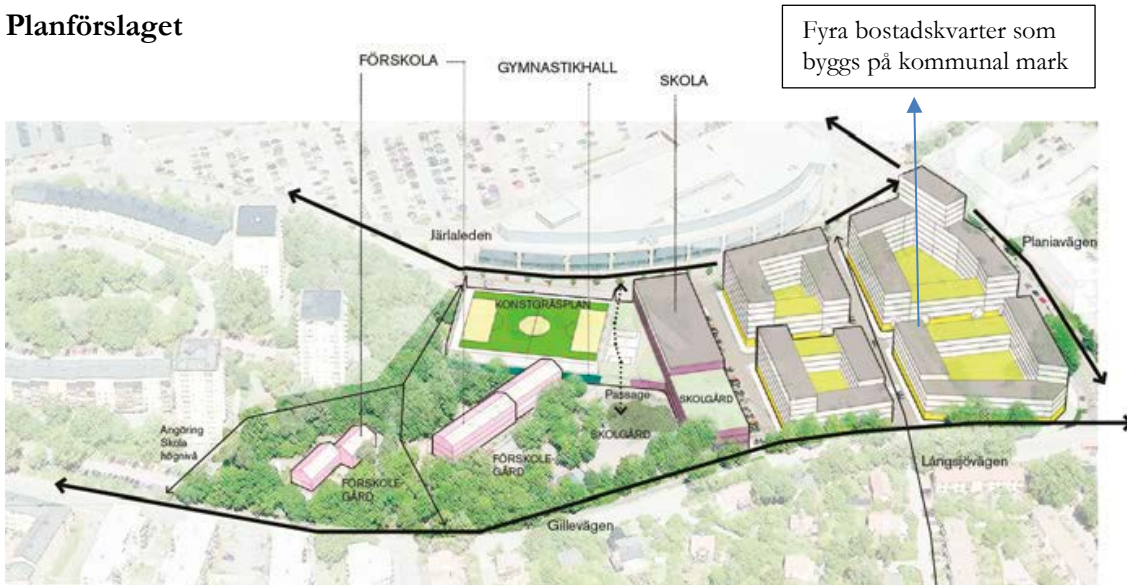
Kulturmiljö

Sickla skola pekas i Nacka kommuns kulturmiljöprogram ut som enskilt objekt av kommunalt intresse för kulturmiljövården. Skolmiljön är ett uttryck för den samhällsexpansiva period som västra Sicklaön med sina industrier upplevde kring 1900-talets mitt. Tidsandan märks i skolbyggnadernas gedigna och rikt utformade arkitektur av Carl-Otto Hallström och hör till Nackas främsta från folkhemsepoken. Till miljön kan knytas byggnads-, arkitektur-, samhälls- och socialhistoriska värden.

Inom planområdet ligger också före detta Precisionsverktygs industribyggnad, idag kallad Konstnärernas kollektivverkstad (KKV-huset), ritad av arkitekterna Backström & Reinius,

med en utformning som kombinerar genomarbetad gestaltning med verkstadsindustrins lokalbehov. 1950-talsarkitekturen representerar en högkvalitativ modernism och utgör en årsring som kan berätta om den industriella expansionen efter andra världskriget. Sammanfattningsvis bär byggnaden på dokumentvärden som är byggnadshistoriska, arkitekturhistoriska och samhällshistoriska.

Planförslaget

Principskiss från detaljplaneprogrammet, White Arkitekter

Järlaleden

Sickla skola, ny skolbyggnad i tre plan. Två nya sporthallar och bollplan på taket

Torgmiljö med söderläge lämpligt för café. Möjlig yta för konstnärlig utsmyckning

Illustrationsplan över skola och skolgård, Scharc Arkitektur

Gestaltning

Skolbyggnad skall utformas med hänsyn till områdets kulturvärden och med ambition att uppnå en god helhetsverkan. Den nya skolbyggnaden föreslås få en modern och lekfull gestaltning och ska utgöra en tydlig årsring i skolmiljön, men ska samtidigt samspela med de historiska skolbyggnaderna från 1950-talet. Det innebär att hela eller delar av fasaderna ska gestaltas med tegel. Fasader kan även uppföras med inslag av puts, keramik eller trä. Mot skolgården skall fasaderna ha en horisontellt uppbyggd fasadstruktur.

Fasadval i de fyra bostadskvarteren bör vara rustika och ha koppling till Sicklas industriarv, så som tegel, natursten och stål, men även bebyggelse i trä uppmuntras. Varje kvarterssida ska upplevas bestå av minst två sammansatta hus som skiljs åt i exempelvis material, färg eller fönstersättning.

Variation av tegel i Hamburg

Variation i material och uttryck, Sundbyberg

Tak ska i största möjliga mån kläs i gräs eller på annat sätt kunna bidra till fördröjningen av dagvatten. Tak får också nyttjas som vistelseyta för boende. Terrasser med räcke får anordnas ovan högsta takhöjd.

Bottenvåningar

En viktig målsättning är att skapa en stadsmiljö där byggnader och offentliga rum samspelar och bjuder in till social interaktion av olika slag. Här spelar bottenvåningarna en central roll som länk mellan byggnadernas och gaturummens innehåll, form och funktion.

Socklar och entréer

På grund av den höga exploateringen är det extra viktigt med genomgående omsorgsfull utformning och gestaltning av det som upplevs av den gående längs trottoaren. Bostadsentréer bör tydligt markeras i fasad och ges en välkomnande och gedigen utformning. Entréer av olika dignitet ska ges motsvarande uttryck i fasad. Sockelvåningen ska skilja sig från övriga våningar i material och/eller färgsättning och ges en omsorgsfull gestaltning med väl valda material. Detta regleras med planbestämmelse.

Balkonger

Bostäderna ska i största möjliga utsträckning förses med antingen balkong eller fransk balkong som vetter mot söder eller väster.

Torg

Den nord-sydliga gatan mellan skolan och bostäderna kommer utgöra ett viktigt stråk genom stadsdelen. Den södra delen av gatan utformas som ett torg och ska gestaltas med omsorg för att bli en populär och välkomnande allmän plats. Gatan utgör ett centralt gångstråk mellan bostäder, skola, handel och kollektivtrafik i stadsdelen. Skolans entré blir en naturlig mitt- och målpunkt i detta stråk. Den södra delen av gatan utformas som ett torg där endast behörig trafik, som färdtjänst, får passera. Boende med entréer mot torget får angöra med bil endast vid behov, exempelvis vid flytt eller leverans av tunga varor.

I dagens Nacka råder brist på ordnade allmänna platser. Här finns möjlighet att skapa en plats som markerar mötet mellan skolmiljön och bostäderna, samtidigt som den utgör en samlingspunkt i stadsdelen som helhet. Torgets slutliga utformning och gestaltning kommer att arbetas fram genom aktivt medskapande av medborgare och med hjälp av utvalda konstnärer och landskapsarkitekter inom projektet *Konsten att skapa stad*. Ett mindre torg planeras också i sydost mot korsningen Planiavägen/Gillevägen.

Enhetens analys och bedömning

Kulturnämnden kan yttra sig i frågor som rör behov av anläggningar och lokaler för kulturverksamhet. Nämndens ansvarsområde är även utsmyckning av offentliga platser och byggnader samt att i övrigt, där nämndens medverkan påkallas, vara rådgivande vid utformning och utsmyckning av bostadsområden. Kulturnämnden har fått möjlighet att lämna synpunkter över detaljplan för Sydvästra Plania.

Vid planeringen av nybyggnation av Sickla skola är det av största vikt att bygga för att lokalerna är möjliga att samnyttja efter skoltid för musik- och kulturskola samt föreningar och civilsamhället. Såväl specialsalar för musik, bild och form, sy- trä och metallslöjd som traditionella lektionssalar och grupprum behöver kunna ställas till förfogande. Även skolmatsal och andra ytor möjliga att nyttjas av civilsamhället för möten med mera bör vara möjliga att nyttja på olika sätt. Tack vare sektionerat larmsystem ska ett effektivt utnyttjande säkerställas. Extra förråd är en förutsättning för att kunna driva kulturverksamhet parallellt med den ordinarie verksamheten. Ett konkurrensneutralt bokningssystem måste utvecklas för att avlasta skolans administration detta arbete. Kulturnämndens målgrupper, barn och unga 3 – 20 år ökar kraftigt i området. Ambitionen är att kunna erbjuda en mångfald av attraktiva kultur- och fritidsaktiviteter där närhetsprincipen gäller.

Bostadskvarteren byggs på kommunal mark och det kan därmed anses lämpligt att i markanvisningsavtal styra framtida fastighetsägare för att skapa lokaler anpassade för kulturverksamhet och kulturella och kreativa näringar men även lokaler för föreningar och civilsamhället. Lokaler tänkta som verksamhetsytter bör vara försedda med generösa glasytor för att skapa ljusa gatumuljöer som ger trygghet.

Gestaltningmässigt är ett varierat fasaduttryck att förorda såväl till formgivning som färgsättning. Enligt riktlinjerna i Öppna konsten¹ ska estetiska och konstnärliga värden finnas med från början i gestaltningen av hela bebyggelsen inte bara när det gäller konstnärlig utsmyckning.

Det offentliga rum som kommer att tillskapas måste planeras med omsorg för att ge attraktion genom gestaltning och intressanta konstverk men även skapa trygghet genom belysning, bra flöden med mera. När fler torg och mötesplatser planeras finns möjligheter att skapa temporära utställningsplatser vilket är positivt. Det torg som planeras har ett söderläge och är därför lämpligt för ett café. Här finns även möjlighet att placera ett framtida offentligt konstverk. Det är av största vikt att planering kring konst kommer in så tidigt som möjligt i processen för att bli en naturlig del i arbetet. Den offentliga konsten kan vara fast eller tillfällig och utförd i en mångfald tekniker som exempelvis video, skulptur, textil, ljud, ljus eller måleri. Den kan vara utförd i material som är befintliga delar av, eller samspelar med, befintliga element i stadsplaneringen såväl som i naturen, men med konstnärens blick på platsen. Konsten kan också med fördel vara funktionell och vara möjlig att interagera med så att den kan såväl beröra som berika för boende och besökare.

Det är positivt att konst och medskapande aktiviteter på olika sätt kommer in i stadsbyggnadsprocessen. Det rör sig om olika projekt, till exempel temporära händelser under byggtiden som hanteras inom ramen för Konsten att skapa stad. Permanenta aktiviteter som planeras måste ske i enlighet med Öppna konsten. Konstnärer i Nacka bör få möjlighet att delta i processen när man söker samarbetspartner för de olika aktiviteterna. Dialog med byggherrar och fastighetsägare angående aktiviteter under byggtiden skapar möjligheter att föra upp frågan på agendan om såväl permanenta installationer som behov av kulturlokaler med mera i den framtida stadsmiljön. Studier och forskning kring hur konst och kultur bidrar till positiva långsiktiga värden i stadsbilden måste adderas i planeringsarbetet.

Den kulturhistoriskt intressanta byggnaden, före detta Precisionsverktygs industribyggnad, idag kallad Konstnärernas kollektiv verkstad (KKV-huset) kommer att rivras för att ge plats för bostadskvarteren. I och med detta försvinner en av mycket få verkstäder där professionella konstnärer idag producerar en stor del av den offentliga konst som berikar offentliga miljöer i hela Sverige. Det är önskvärt att kunna utveckla delar av de 3900 kvadratmeter verksamhetsytor som ersättningslokaler för kulturella och kreativa näringar och som kan skapa lämpliga lokaler för några av de konstnärer som inte längre kommer att kunna bedriva sin yrkesverksamhet i området. I rapport om föreningslokaler (KUN 2016/2-869) påvisar enheten att kulturverksamhet i bostadskvarter bidrar till ett intressant och attraktivt stadsliv. Det är därför av största vikt att planera för denna typ av verksamheter när Nacka bygger stad. Även lokaler för föreningar och civilsamhället är intressant att planera i området för att skapa en attraktiv stadsmiljö. Eftersom bostadskvarteren byggs på

---

¹ Öppna konsten, beslut i kommunfullmäktige den 19 april 2010, (KFKS 2007/73)

kommunal mark har kommunen i kommande markanvisningsavtal möjlighet att styra inriktning på framtida verksamhetslokaler.

Ekonomiska konsekvenser

Planprogrammet medför inga ekonomiska konsekvenser för kulturnämnden.

Konsekvenser för barn

Projektet kommer att orsaka olägenheter under byggtiden som påverkar barns när- och skolmiljö. Stor vikt måste därför läggas på väl genomförd planering, goda temporära lösningar, liksom engagerande aktiviteter som informerar om utvecklingen i området.

Det är viktigt att kultur- och fritidslokaler planeras i anslutning till och i samverkan med skolan, det ger barn goda förutsättningar att få tillgång till kultur på ett naturligt sätt. Programförslaget föreslår nya bostadskvarter med gårdar på kvartersmark. Gårdarna kan utgöra halvoffentliga zoner, väl anpassade efter barns behov av lek och utevistelse. Gårdar upplevs ofta som trygga och tillgängliga platser för barn, vilket ökar barns rekreationsmöjligheter.

Bilagor

1. Yttrande över detaljplan för Sydvästra Plania den 2 maj 2017
2. Planbeskrivning Sydvästra Plania

Nadia Izzat
Enhetschef
Kultur- och fritidsenheten

Susanne Broman Kjulsten
Samhällsplanerare
Kultur- och fritidsenheten